

V E N D I M
“NË EMËR TË REPUBLIKËS”

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë e përbërë nga:

Fehmi Abdiu,	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Zija Vuci,	Anëtar i “ “
Alfred Karamuço,	Anëtar i “ “
Bardha Selenica,	Anëtar i “ “
Kristofor Peçi,	Anëtar i “ “
Kujtim Puto,	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi,	Anëtar i “ “

Me sekretare Drita Filto, më datë 19.01.2000, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura kërkesën me nr.7/14 Akti që i përket:

K Ë R K U E S: ARDIAN LIÇO, i përfaqësuar nga avokati Sinan Gjeçi, me prokurë.

O B J E K T I: Shpallja antikushtetuese e vendimeve nr.38, datë 17.07.1998 të gjykatës së rrethit Gjirokastrë; nr.23, datë 14.10.1998 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë dhe nr.66, datë 10.03.1999 të kolegjit penal të Gjykatës së Lartë.

Kërkuesi pretendon se i gjithë procesi gjyqësor i zhvilluar ndaj tij është rrjedhojë e shkeljes së të drejtave të tij kushtetuese duke argumentuar:

- Janë shkelur nenet 35 dhe 49/2 të Kodit të Procedurës Penale lidhur me ndihmën e detyrueshme që i duhet dhënë të miturit, pasi i pandehuri i mitur, Elidon Roli, nën presion dhe tortura është marrë në pyetje pa mbrojtësin e tij.

- Është shkelur neni 25 i Kushtetutës që ndalon përdorimin e torturës, pasi ndaj të pandehurve është përdorur tortura;

- Është shkelur neni 32/2 i Kushtetutës dhe nenet 380, 432/c të Kodit të Procedurës Penale, pasi gjykata i ka deklaruar fajtorë mbi të dhëna të mbledhura në mënyrë të paligjshme;

- Nuk është bërë autopsia e viktimës, por vetën një përshkrim i jashtëm i saj nga mjeku ligjor nën kërcënimin e armës, në një kohë që është kërkuar zhvarrosja e kufomës, pasi kjo është konsideruar vendimtare për procesin.

GJYKATA KUSHTETUESE,

Pasi dëgjoi përfaqësuesin e kërkuesit dhe e bisedoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

Shkaqet e parashtuara nga kërkuesi nuk pajtohen me konceptin që Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, Konventa për të Drejtat e Njeriut, si dhe praktika e Gjykatës Kushtetuese, kanë për procesin e rregullt ligjor. Gjatë proceseve gjyqësore që zhvillohen në të gjitha shkallët e gjykimit mund të vërehen shkelje të ndryshme, por e rëndësishme është, se jo çdo shkelje e ligjit që mund të konstatohet gjatë gjykimit mund të sjellë një zgjidhje të gabuar të çështjes dhe, për më tepër, të cënojë procesin e rregullt ligjor në aspektin kushtetues. Ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cëronte të drejtat dhe liritë themelore të individit dhe çdo të drejtë tjetër të njohur me Kushtetutë dhe me ligj.

Pretendimet e ngritura nga kërkuesi, që në tërësinë e tyre kanë të bëjnë me analizën e provave të administruara gjatë gjykimit apo me mënyrën e vlerësimit të tyre, janë një e drejtë ekskluzive e gjykatave të zakonshme, pasi janë vetëm gjykatat më të larta, ato që mund të shqyrtojnë bazueshmërinë në ligj dhe në prova të vendimeve gjyqësore të gjykatave më të ulta. Gjykata Kushtetuese, duke qenë në pozicionin e autoritetit që granton respektimin e Kushtetutës dhe të organit më të lartë të specializuar të kontrollit kushtetues, nuk mund ta vendosë veten në rolin e një shkalle më të lartë gjykimi.

Në bazë të nenit 35 dhe 49/2 të Kodit të Procedurës Penale: “të pandehurit të mitur i sigurohet ndihma juridike dhe psikologjike në çdo gjendje dhe shkallë të procedimit me praninë e prindit ose të personave të tjerë të kërkuar nga i mituri...” dhe “...ndihma nga një mbrojtës është e detyrueshme”. E drejta e mbrojtjes për të kontaktuar me avokatin në fillimin e procesit hetimor është një parim mjaft i rëndësishëm procedural dhe kushtetues për zhvillimin e drejtë të një procesi gjyqësor, sepse përbën një premisë të rëndësishme për të përfutur nga garancitë ligjore kundër një procesi të paligjshëm. Megjithatë, në çdo çështje të veçantë, duke pasur parasysh edhe të gjithë procedurën që mund të jetë ndjekur, është e rëndësishme të vlerësohet nëse një kufizim ose shkelje e tillë ka ndikuar drejtpërdrejt në zgjidhjen e çështjes dhe ia ka bërë të akuzuarit të pamundur mbrojtjen dhe zhvillimin e procesit gjyqësor në mënyrë të drejtë.

Pretendimi i kërkuarit se të pandehurit të mitur, Elidon Roli nuk i është siguruar mbrojtje që në fillim të marrjes së tij në pyetje, por më pas, nuk do të thotë se atij i është mohuar e drejta e mbrojtjes. Pyetja e tij pa praninë e mbrojtësit në mjediset e policisë gjyqësore me datën 18.11.1998 përbën një shkelje, por kjo nuk duhet vlerësuar e shkëputur nga tërësia e veprimeve të tjera procedurale, sepse rezulton që më datën 24.11.1998, në prani të avolatit mbrojtës të tij, ky i mitur ka atribuar ndaj të pandehurve të tjerë të njëjtat thënie dhe pohuar të njëjtën ngjarje, ashtu si në gjatë pyetjes pa praninë e avokatit. Fakti që i pandehuri i mitur, edhe në prani të mbrojtësit të tij, ka mbajtur të njëjtin qëndrim si dhe gjatë pyetjes pa avokat, dëshmon se shkelja e evidentuar në fillim të procesit nuk është e atij karakteri që të çënojë procesin ligjor.

Kërkuesi, duke iu referuar faktit se gjykata e shkallës së parë ka administruar, si provë një kasetë filmike, pretendon se është shkelur neni 32 i Kushtetutës, sepse ai është dënuar mbi bazën e provave të mbledhura në mënyrë të paligjshme e në kundërshtim me rregullat procedurale penale. Administrimi i kasetës filmike vërtetohet se është kryer në kundërshtim me rregullat që parashikon neni 151 i Kodit të Procedurës Penale, por nuk është i mjaftueshëm vetëm ky fakt për të arritur në konkluzionin se i pandehuri është deklaruar fajtor mbi bazën e provave të mbledhura në mënyrë të paligjshme dhe se procesi gjyqësor ka qenë i parregullt. Kaseta filmike, sipas të dhënave të dosjes, pasqyron të njëjtin moment që rezulton edhe nga procesverbali i pyetjes së të miturit pa avokat, fakt, i cili siç parashtrohet më lart në këtë vendim, është riparuar me pyetjen e të miturit me avokat më datën 24.11.1998.

Gjykata e shkallës së parë, në arsyetimin e vendimit të saj lidhur me fajësinë e kërkuarit dhe të bashkëpunëtorëve të tij, nuk e ka përmendur kasetën filmike si provë, por ka analizuar tërësinë e provave të tjera, të cilat nuk rezultojnë dhe as nuk kundërshtohen nga kërkuari si të marra në mënyrë të paligjshme. Edhe gjykata e shkallës së dytë, me arsyetimin që ajo përdor në vendimin e saj, e konsideron si rrethanë të rëndësishme faktin se kaseta filmike nuk përbën të vetmen provë dhe themeloren në përcaktimin e fajësisë së të pandehurit.

Gjithashtu, pretendimi i kërkuarit për moskryerjen e autopsisë së kufomës, në një kohë që për gjykatën është vlerësuar si i mjaftueshëm ekspertimi mjekoligjor, i cili ka dhënë një përshkrim të plotë të dëmtimeve të kufomës dhe u ka dhënë përgjigje pyetjeve të saj, si dhe pretendimi i tij për përdorimin e torturës gjatë hetimit, jenë momente që kanë të bëjnë me provueshmërinë dhe jo me çënimin e procesit ligjor.

Parregullsia e procesit ligjor në aspektin kushtetues do të konsiderohet evidente, nëse shkeljet e konstatuara gjatë gjykimit çënojnë parimet themelore të gjykimit dhe, njëkohësisht, përbëjnë thelbin e arsyetimit të vendimit të gjykatës për përcaktimin e fajësisë së të akuzuarit.

Gjykata Kushtetuese nuk shqyrton mënyrën e vlerësimit dhe as nuk bën analizën e provave të administruara në proceset gjyqësore, pasi ato janë çështje që u përkasin gjykatave të zakonshme, gjykim i të cilave nuk i përshtatet dhe nuk mund të jetë i njëjtë me mënyrën e zhvillimit të një gjykimi tepër të veçantë, siç është gjykimi kushtetues.

Përfundimisht, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se shkeljet e pretenduara nga kërkuari nuk vërtetojnë se procesi ligjor ka qenë i parregullt.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në bazë të nenit 131, germa “f” të Kushtetutës dhe nenit 41 të Ligjit nr.8373, datë 15.07.1998 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

V E N D O S I:

Rrëzimin e kërkesës.
Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, më 28.02.2000
Nr.71/4 i Regj. Themeltar.
Nr.7 i Vendimit

MENDIMI I PAKICËS

Nuk pajtohem me vendimin që u mor me shumicë votash për arsyet e mëposhtme:
Në kundërshtim me pikëpamjen e shumicës dhe zgjidhjen që ajo i dha çështjes, unë kam mendimin se kërkesa e të dënuarit Ardian Liço është e drejtë dhe si e tillë duhej të ishte pranuar.

Vendimet e gjykatave të të dy shkallëve dhe të Gjykatës së Lartë, objekt i kësaj kërkesë, nuk janë rezultat i një procesi të rregullt ligjor.

Kërkuesi, së bashku me persona të tjerë, është deklaruar fajtor dhe dënuar për vrasje në bashkëpunim pa u respektuar kërkesat e nenit 42/1 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Kjo dispozitë, që garanton mbrojtjen e disa të drejtave themelore dhe midis tyre atë të lirisë, parashikon në mënyrë të shprehur se “Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cënohen pa një proces të rregullt ligjor”.

Duke ballafaquar përmbajtjen e kësaj norme kushtetuese me procesin gjyqësor të zhvilluar kundër kërkuesit dhe personave të tjerë, del se ky gjykim, në fazën përfundimtare, i është shmangur kriterëve ligjore, që përcaktojnë mënyrën e formimit të provave dhe çmimit të tyre nga ana e gjykatës.

Sipas sistemit akuzator, të pranuar në Kodin e Procedurës penale, provat formohen në gjyq vetëm nëpërmjet debatit midis akuzës dhe mbrojtjes dhe të dyja këto anë të kundërta të proceist ndodhen në një pozitë procedurale të barabartë.

Nga kjo rrjedh se kur provat e paraqitura nga njëra palë nuk pajtohen me ato të palës tjetër, sheshimi i kësaj kontradikte dhe dalja me konkluzione përfundimtare për çështjen nuk mund të arrihen vetëm duke i krahasuar këto prova midis tyre.

Gjykata, duke iu referuar qëndrimin që mban i pandehuri, edhe mund të formojë bindjen që ky nuk thotë të vërtetën, por kjo është e pamjaftueshme për të konkluduar mbi fajësinë e tij.

Gjithashtu, i pandehuri mund të pranojë përpara prokurorit ose punonjëseve të policisë gjyqësore pjesëmarrjen e tij në krim, por as thëniet e kësaj natyre të marra jashtë procesit gjyqësor ose jo nëpërmjet procedurës për sigurimin e provës nuk mund të shërbejnë si bazë e vetme për ta deklaruar atë fajtor për veprën që i ngarkohet. Prokurorit, në këto raste, i bie barra që këto pohime t’i shoqërojë me prova të tjera të grumbulluara prej tij ose me çdo element tjetër provues, që mund të rezultojë gjatë debatit gjyqësor.

Vetëm në këto kushte, gjykata pranon tezën e mbrojtur nga akuza dhe del me vendim fajësie për të pandehurin, përndryshe e shkarkon këtë nga përgjegjësia.

Duke e parë çështjen nga ky këndvështrim, mendoj se në rastin konkret, gjykatat nuk i janë përmbajtur këtij parimi. Përkundrazi, në trajtimin e kësaj çështje ato kanë zbatuar rregullat e sistemit inkuizitor, të cilat janë të papajtueshme me legjislacionin e ri.

Kështu, ndonëse kërkuesi dhe të akuzuarit e tjerë në këtë çështje si bashkëpunëtorë në vrasje kanë mbajtur në gjyq qëndrim mohues, gjykata ka pranuar pjesëmarrjen e tyre në krim vetëm duke u mbështetur në pohimet dhe atribuimet që dy prej tyre i kanë bërë në policinë gjyqësore ose në prokurori, njëri nga të cilët në moshë madhore dhe tjetri në moshë të mitur. Madje, ky i fundit është marrë në pyetje në policinë gjyqësore pa praninë e avokatit, ndërsa kur është pyetur nga prokurori, megjithëse i është siguruar mbrojtës, nuk i është siguruar ndihma e nevojshme psikologjike, ashti siç parashikohet në nenin 35/i të Kodit të Procedurës Penale. Për më tepër, në këtë rast, nuk konkurojnë asnjëri prej kushteve të parashikuara nga paragrafi i dytë i kësaj dispozite për përjashtimin e kësaj

ndihme.

Pohime dhe atribuime të tilla, të pashoqëruara edhe me prova të tjera, nuk kanë asnjë vlerë provuese.

Veç sa sipër, vendimi i gjykatës së faktit ka edhe mangësi të tjera që dëshmojnë për një proces të parregullt ligjor. Në pjesën e tij arsyetuese është thënë në mënyrë të shprehur se nuk dalin të qarta rrethanat e kryerjes së krimit dhe nuk bëhet fare fjalë as për motivin e kësaj vrasjeje.

Në këto rrethana, mendoj se kjo kërkesë duhej pranuar dhe të tre vendimet gjyqësore që përbëjnë objektin e saj duhej të shfuqizohen si antikushtetuese.

Tiranë, më 28.02.2000

Nr.71/4 i Regj Themeltar

Nr. 7 i Vendimit